

Program koprške poslovne zveze

Kmetijska proizvodnja se je v Slovenski Istri zadnja leta nekoliko znižala. Področje, ki je nekdanje oskrbovalo trge mnogih naših in sosednjih italijanskih mest z vrtninami in sadjem, ne bo moglo letos zagotoviti zadostno količino zimskih vrtnin niti svojemu prebivalstvu.

Glavni vzrok zniževanja proizvodnje je pomanjkanje delovne sile na vasi. Industrializacija Istre je pritegnila v mesta znaten del kmečkega prebivalstva. K temu je pripomoglo tudi izseljevanje italijanskega življa, ki je bil pretežno zaposlen in nastanjen v obalnem pasu.

Delovna sila, ki je odšla iz vasi v mesto, pa ni bila zamenjana z mehanizacijo. V vaseh so ostali večinoma starejši ljudje, ki niso zainteresirani za proizvodnjo za trg.

Drugo dejstvo, ki prav tako ovira razvoj kmetijstva v Slovenski Istri, je vprašanje namakanja zemlje. Do leta 1955 so kmetovalci razpolagali z zadostnimi količinami vode za namakanje svojih polj v obalnem pasu, ki so jo dobivali iz rižanskega vodovoda. Vodo so predvsem uporabljali za vrtnine. Zaradi povečanja potrebnosti vode po prebivalstvu in industriji pa zmogljivosti sedanjega vodovoda ne morejo zadovoljiti tudi potreb kmetijstva.

Tako stanje je povzročilo znatno zmanjšanje kmetijske proizvodnje in zato tudi zmanjšanje dohodkov iz kmetijstva v Slovenski Istri. Zato je poslovna proizvodna zveza Koper, ki obsega ozemlje občin Koper, Izola in Piran, sprejela petletni plan kmetijske obnove.

Pospeševanje kmetijske proizvodnje naj bi šlo po poti neposrednih investicij v kmetijstvo in po poti raznih drugih ukrepov za napredek kmetijstva. S tem nameravajo preprečiti predvsem naglo propadanje vinogradništva, sadjarstva in drugih kultur.

Ukrepi za povečanje donosov

Po mnenju poslovne zveze bi bilo mogoče to uresničiti z organizacijo kmetijskih posestev, ki bi razpolagala s sodobnimi tehničnimi sredstvi za obdelovanje zemlje kakor tudi z večjo uporabo mehanizacije v privatnem sektorju. Razen tega bi bilo potrebno obnoviti zapuščene in slabo obdelane površine in izvesti arondacije parcel na prostovoljni osnovi. S tem bi bila omogočena uporaba združenih mehanizacij tako v socialističnem kakor tudi v privatnem sektorju, kar bi privedlo do tesnejšega povezovanja zasebnega kmeta s kmetijsko zadrugo.

Ozemlje koprške poslovne zveze obsega 20.737 ha obdelovalne zemlje, 4.249 ha travnikov in pašnikov, 5.234 ha gozdov in 6.654 ha nerodovitne zemlje. Najbolj rodovitna je obalni pas, kjer je povprečni hektarski donos številnih kultur daleč nad jugoslovanskim in slovenskim povprečjem. Tako je povprečje pšenice 12,6, koruze 13,6, paradižnika 177

stotov na hektar. Z uporabo raznih sredstev (gnojil, zaščitnih sredstev, hibridov) je mogoče povečati proizvodnjo za 50 in še več odstotkov. So primeri, kjer doseže donos pšenice že sedaj 40 stotov, paradižnika pa 350 do 500 stotov na ha.

Obnova vinogradov

Vinogradništvo predstavlja z 2.730 ha površine važno postavko gospodarstva Slovenske Istre. Vinogradništvo Istre pa preživlja že od leta 1915 krizo, ki je postala v času italijanske okupacije še bolj občutna, ker Italija kot velik pridelovalec grozdja ni bila zainteresirana za to kmetijsko panogo. Večina istrskih vinogradov je stara 40 do 50 let, vzdržani pa so samo zaradi odličnih podnebni pogojev in marljivega dela. Rodovitnost vinogradov se leta v leto znižuje, medtem ko cena proizvodnje raste.

Doslej je bilo obnovljenih v Istri le 53 ha vinogradov na leto, medtem ko bi bilo po obnovitvenem programu potrebno obnovljati 100 ha na leto. Za normalno obnavljanje vinogradov je potrebno 62 milijonov dinarjev na leto, s pogojem, da sami vinogradniki dajo letno proizvodnjo v vrednosti 18 milijonov din. Renlabilnost investicij moramo iskati v razliki lastnih cen. Danes namreč stane stot grozdja proizvajalca 4.500 din, medtem ko bi s povečanjem rodovitnosti obnovljenih vinogradov stot grozdja stal le 2.500 din.

Tudi druga važna kmetijska panoga, sadjarstvo, je prav tako nazadovala. Zaradi posledic lanske suše, raznih boleznih in prejšnjega odkupnega sistema se je število dreves znatno znižalo. Zato posveča program poslovne zveze veliko pozornost drevesnim in vzgoji strokovnega kadra za sadjarstvo.

Uvajanje plodoreda

Glede druge kmetijske proizvodnje je treba v naslednjem razdobju odpraviti disproporcije v setvenih površinah pšenice in koruze po eni in drugih donosnejših intenzivnej-

ših kultur po drugi strani. Slovenska Istra je namreč tipično vrtnarsko področje, ki lahko oskrbuje vse leto naša mesta in živilsko industrijo s potrebnimi kmetijskimi pridelki in surovinami. No, tudi tukaj je vprašanje pomanjkanja delovne sile oziroma vprašanje mehanizacije dela, ker zahteva intenzivne kulture mnogo več dela kakor žito. Važno je tudi uvajanje plodoreda, ki ga danes sploh ni, ali pa je zelo slab. Računajo prav tako z melioracijskimi deli na koprskih solinah in v sečoveljski dolini. S tem bi dobili okrog 100 ha izvrstne rodovitne zemlje za pšenico in intenzivne kulture.

Mehanizacija dela

Za povečanje proizvodnje pa je odločilnega pomena tudi mehanizacija. Danes razpolaga področje koprške proizvodnje zveze z 48 traktorji, 53 traktorskimi plugi in večjim številom drugih kmetijskih strojev. Na en traktor odpade 216 ha orne površine. Po programu bi bilo potrebno v 5 letih nakupiti okrog 45 traktorjev, 35 enosnih vlačilcev, 30 skopilnic, 15 motornih kosilnic in drugo. Tako bi na 1 traktor odpadlo le 160 ha orne zemlje, na eno motorno skopilnico pa 81 ha vinogradov.

Za Slovenski Istro ni brez pomena tudi živinoreja, posebno v krajih, ki so oddaljeni od morja. Posebno pozornost je treba posvetiti povečanju števila mlečnih krav in selekciji. Tudi v ta namen so določene značajne investicije.

Na področju koprške poslovne zveze je 10 kmetijskih zadrug, 5 kmetijskih posestev in 2 ekonomije. So pa pogoji, da se sedanja posestva razširijo in ustanovijo nova.

Z analizo stanja v kmetijstvu Slovenske Istre in s sprejetjem petletnega obnovitvenega programa je koprška poslovna zveza mnogo prispevala k razvoju kmetijstva v tem kraju, ki ima vse pogoje, da postane pomemben oskrbovalec naših mest s kmetijskimi pridelki.

M. K.

Konjščinske premogovnike povečujejo

Svojčas je bilo veliko govora o izčrpanosti posameznih obratov Konjščinskih premogovnikov, o zastarelih delovnih metodah in o sorazmerno visokih proizvodnih stroških. Mislili so celo, da bi nadaljnje investicije v te premogovnike ne bilo ekonomsko upravičeno.

Leta 1954 pa so Konjščinski premogovniki kljub temu dobili iz republiških skladov 40 milijonov din za raziskovalna dela. Ta dela so kmalu potrdila domneve nekaterih strokovnjakov, da je konjščinsko-stubiški bazen lignita eden izmed najboljših v naši državi. Strokovnjaki so ocenili geološke rezerve lignita na tem področju, ki obsega okrog 100 kvadratnih kilometrov na 500 milijon ton. To pa pomeni, da je za naslednjih 100 let zagotovljena proizvodnja najmanj milijon ton na leto.

Med raziskovalnimi vrtnanjmi v konjščinskem bazenu so našli na debelejši sloje tekočega peska. Za prebijanje vertikalnih oken skozi take in podobne neugodne materiale uporabljajo v svetu najpogostejše takomenovani sistem »zmrvovanja«. Ker bi to bilo na tem terenu, kakor sklepajo strokovnjaki, predrago, je bilo sklenjeno, da zgradijo namesto enega osrednjega objekta z velikim premernim delo več samostojnih obratov.

Za otvoritev obratov Vrbovo, Batina in Lukovac so Konjščinski premogovniki odobrili iz splošnega investicijskega sklada milijardo in 200 milijonov.

nov din kredita. Kasneje so dobili še 200 milijonov.

Načrti za gradbene objekte so že izdelani.

Razen jamskih objektov bodo zgradili tudi 14,5 km normalno-tirne proge, ki bo povezovala obrata Batina in Vrbovo z železniško progo Zagreb - Vavrudin. Vsekakor bo treba povečati tudi železniški postaji Konjščina in Zlatar. Pravtako nameravajo postaviti od bližnje termoelektrarne Konjščina, ki bo tem obratom dajala energijo 13,5 km dolg daljnovod. Načrti za te objekte so trenutno v ključni fazi izdelave.

Naj poudarimo, da bo stopnja mehanizacije v novih obratih Konjščinskih premogovnikov visoka. To potrjujejo tudi dejstva, da bodo skoraj treščina investicijskih sredstev porabili za jamske objekte. Kljub temu bodo v novih obratih zaposlili nad 500 delavcev.

Tudi druge naprave v teh obratih bodo moderne, od jamskih vrtnalnih strojev do kopalnic in zdravstvenih postaj za rudarje.

Z odprtjem novih in rekonstrukcijo nekaterih starih obratov se bo dosežanja proizvodnje Konjščinskih premogovnikov povečala od 300.000 ton na 900.000 ton lignita na leto. Tako bodo v treh letih, na kakor je določen graditveni rok, ti do nedavna še precej zapuščen rudniki prišli po proizvodni na prvo mesto na Hrvaškem, pomembno mesto, pa bodo imeli tudi v jugoslovanskem merilu.

I. Strahonja

Koristna socialna ustanova

Osebam z zmanjšano delovno sposobnostjo je omogočena zaposlitev

Biroji za posredovanje dela v vseh okrajih, posebno pa v tistih, kjer so večji industrijski kraji, vsak dan rešujejo vprašanje številnih delavcev z zmanjšano delovno sposobnostjo ali skrajšanim delovnim časom. Ti delavci so v mnogih okrajih resen problem, ker je zelo težko najti zanje zaposlitev. Zato tvorijo največji del na listi prijavljenih začasno nezaposlenih delavcev. Tovarne in ustanove zelo nerade sprejemajo na delo delavce z zmanjšano delovno sposobnostjo, ker so mesta vratarjev in telefonistov navadno zasedena, medtem ko na vsa delovna mesta v proizvodnjiraje sprejemajo delavce s popolno delovno sposobnostjo, ker od njih pričakujejo večjo proizvodnjo. Vsak mesec izplačujejo zavodi za posredovanje dela v naši državi milijonske vsote takim začasno nezaposlenim delavcem, ker je nedvomno resno breme za skupnost.

V Ljubljani je bil ta problem končno rešen. Pri biroju za posredovanje dela so ustanovili zavod za zaposlitev delavcev z zmanjšano delovno sposobnostjo, ki zagotavlja delo začasno nezaposlenim delavcem. V zavodu so redno zaposlene le tri osebe — komercialist in dva mojstra. Komercialist pri raznih podjetjih kupuje odpadni material tekstil-

ne in usnjarske industrije, sklepa posle za prodajo končnih izdelkov zavoda in vodi vso administracijo, mojstri pa krojijo nakupljeni odpadni material in ga pripravljajo za delo. Zavod zaposluje sedaj že okrog 1000 delavcev z zmanjšano delovno sposobnostjo. To število je včasih večje, včasih pa manjše, pač po tem, koliko med njimi jih dobi vmesnem času zaposlitev. Delavci delajo doma iz pripravljene materiala mošnjičke iz papirja in platna, igračke, izdelke usnjene galanterije in usnjene odpadke in drugo.

V začetku je bil zavod financiran iz sklad socialnega skrbstva, sedaj pa se je že finančno osamosvojil in dela brez kakršnih koli dotacij. Proizvodnja postaja čedalje bolj široka po obsegu in po izbiri in tudi zanimanje začasno zaposlenih delavcev z zmanjšano sposobnostjo postaja čedalje večje. Ti lahko sami — še več pa, če jim pri delu pomaga kdo iz družine — zaslužijo plač, ki jim zagotavlja minimum potreb.

Zamisel, ki je bila uresničena v Ljubljani, je bila sprejeta pri socialnih delavcih z velikim zanimanjem. V nekaterih okrajih že pripravljajo ustanovitve podobnih zavodov.

I. J.

Koksarna Lukavec: koksne baterije obratujejo